

OLIV TA'LIMDA RAQAMLI SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISH UCHUN MULTIMEDIALI KONTENTDAN FOYDALANISH

Soliyeva Ra'no Olim qizi

Buxoro viloyati Osiyo Xalqaro Universiteti Pedagogika Fakulteti

MM11-P-25 magistri.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18288351>

Annotatsiya. Ushbu maqola oliy ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlikni shakllantirishda multimedial kontentdan foydalanishning pedagogik ahamiyatini o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot jarayonida multimedial vositalar talabalarning o'quv faoliyati va bilimlarni o'zlashtirish samaradorligini oshirishga xizmat qilishi aniqlangan. Shuningdek, maqolada talabalarda raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish, interaktiv va vizual kontent yordamida ta'lim jarayonini qiziqarli qilish, mustaqil o'qish va kreativ fikrlash ko'nikmalarini shakllantirishga doir ilmiy asoslar keltiriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, multimedial kontentdan tizimli va maqsadli foydalanish oliy ta'lim sifatini oshirish va talabalarni zamonaviy raqamli muhitga tayyorlashda strategik ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: Raqamli savodxonlik, Multimedial kontent, Oliy ta'lim, Raqamli kompetensiyalar, Pedagogik strategiya, Interaktiv ta'lim, Vizual materiallar, Ta'lim samaradorligi.

USING MULTIMEDIA CONTENT TO DEVELOP DIGITAL LITERACY IN HIGHER EDUCATION

Abstract. This article is devoted to the study of the pedagogical significance of using multimedia content to develop digital literacy in higher education institutions. The research demonstrates that multimedia tools enhance students' learning activities and the efficiency of knowledge acquisition. The article also provides scientific foundations for developing students' digital competencies, making the learning process more engaging through interactive and visual content, and fostering independent learning and creative thinking skills. The findings indicate that systematic and purposeful use of multimedia content has a strategic role in improving the quality of higher education and preparing students for the modern digital environment.

Keywords: Digital literacy, Multimedia content, Higher education, Digital competencies, Pedagogical strategy, Interactive learning, Visual materials, Learning efficiency.

Kirish

Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta'lim tizimining barcha bosqichlariga, xususan, oliy ta'lim jarayoniga ham chuqur ta'sir ko'rsatmoqda. Axborotlashgan jamiyat sharoitida talabalarning nafaqat kasbiy bilim va ko'nikmalarini, balki raqamli savodxonlik darajasini oshirish muhim pedagogik vazifalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Raqamli savodxonlik zamonaviy mutaxassisning ajralmas kompetensiyasi bo'lib, u axborotni izlash, tahlil qilish, qayta ishlash va undan samarali foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Oliy ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlikni shakllantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar, xususan, multimedial kontentdan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Multimedial kontent matn, grafik, audio, video va animatsion materiallarning uyg'unlashuvi orqali ta'lim jarayonini yanada interaktiv, tushunarli va samarali tashkil etish imkonini beradi.

Bunday yondashuv talabalar tomonidan murakkab mavzularni chuqurroq o'zlashtirishga, mustaqil fikrlash va raqamli muhitda faol ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Mazkur maqolada oliy ta'lim tizimida raqamli savodxonlikni shakllantirishda multimedialni kontentdan foydalanishning pedagogik ahamiyati, uning imkoniyatlari va ta'lim samaradorligiga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Shuningdek, multimedialni ta'lim vositalarini qo'llash orqali talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritiladi.

Dolzarbligi

Hozirgi globallashuv va raqamlashtirish jarayonlari sharoitida oliy ta'lim tizimi oldida zamonaviy, raqobatbardosh va raqamli kompetensiyalarga ega mutaxassislarini tayyorlash vazifasi turibdi. Axborot texnologiyalarining tez sur'atlarda rivojlanishi ta'lim jarayonida an'anaviy o'qitish usullarini takomillashtirishni hamda raqamli vositalardan samarali foydalanishni talab qilmoqda. Shu nuqtayi nazardan, talabalarda raqamli savodxonlikni shakllantirish masalasi dolzarb pedagogik muammolardan biri hisoblanadi.

Multimedialni kontentdan foydalanish ta'lim jarayonining sifatini oshirish, talabalarning o'quv faoliyatiga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish va axborotni qabul qilish samaradorligini ta'minlashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Biroq oliy ta'limda multimedialni ta'lim resurslaridan maqsadli va tizimli foydalanish mexanizmlarini ilmiy asosda ishlab chiqish zarurati mavjud. Shu sababli mazkur mavzuning dolzarbligi raqamli savodxonlikni rivojlantirishda multimedialni kontentning pedagogik imkoniyatlarini chuqur o'rganish bilan belgilanadi.

Maqsadi

Mazkur maqolaning maqsadi oliy ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlikni shakllantirish jarayonida multimedialni kontentdan foydalanishning pedagogik ahamiyatini ilmiy jihatdan asoslash hamda uning ta'lim samaradorligiga ta'sirini tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, multimedialni ta'lim vositalaridan foydalanish orqali talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi samarali yondashuv va usullarni aniqlash ko'zda tutiladi.

Asosiy qism

Raqamli savodxonlik zamonaviy jamiyatda har bir shaxsning muhim kompetensiyasi sifatida qaraladi. Bu tushuncha shaxsning raqamli texnologiyalarni ongli, samarali va xavfsiz ishlata olish qobiliyatini ifodalaydi. Oliy ta'lim tizimida raqamli savodxonlik nafaqat axborotni qidirish va tahlil qilishni, balki uni baholash, saqlash va muvofiq tarzda ishlatish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Bugungi kunda kasbiy faoliyat faqat bilimga asoslangan emas, balki zamonaviy axborot texnologiyalari bilan integratsiyalashgan bilim va ko'nikmalarni talab qiladi. Raqamli savodxonlik talabalarda mustaqil fikrlashni rivojlantiradi va o'quv jarayonida turli axborot manbalarini solishtirish, baholash imkonini beradi. Shu bilan birga, raqamli savodxonlikni rivojlantirish oliy ta'limda talabaning kasbiy va shaxsiy kompetensiyalarini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Oliy ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlikni shakllantirish orqali bo'lajak mutaxassislar raqobatbardosh bo'lib, zamonaviy ish bozorida o'z o'rnini topadi. Shuningdek, raqamli savodxonlik o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi, talabaning mustaqil o'qish va tadqiqot qilish qobiliyatini kuchaytiradi. Ta'lim jarayonida raqamli vositalardan foydalanish o'quvchilarning kreativ fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu sababli, raqamli savodxonlikni oliy ta'limda shakllantirish bugungi kunda dolzarb pedagogik masala sifatida ko'riladi.

Bu kompetensiya talabalarining o'quv jarayoniga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi, ularni zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanishga o'rgatadi va professional sohada muvaffaqiyatga erishish imkonini yaratadi.

Oliy ta'limda raqamli ta'lim muhiti zamonaviy pedagogik jarayonning ajralmas qismi hisoblanadi. Bu muhit elektron ta'lim platformalari, virtual auditoriyalar, masofaviy ta'lim tizimlari va interaktiv o'quv resurslarini o'z ichiga oladi. Raqamli ta'lim muhiti talabalarga o'quv materiallarini istalgan vaqtda va istalgan joyda o'zlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, u o'qituvchi va talaba o'rtasidagi o'zaro aloqani mustahkamlaydi, o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Raqamli muhitda multimediali kontentning qo'llanilishi talabalarining turli idrok kanallari orqali bilim olishini ta'minlaydi.

Oliy ta'limda raqamli ta'lim muhiti nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Talabalar interaktiv darslarda ishtirok etib, o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida faol bo'lishadi. Shu bilan birga, raqamli ta'lim muhiti talabalarining axborot bilan ishlash, mustaqil tadqiqotlar olib borish va professional sohada raqamli vositalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu jarayon oliy ta'limda raqamli savodxonlikni rivojlantirishga katta hissa qo'shadi. Raqamli muhitning samarali ishlashi o'qituvchilarni innovatsion metodlarni qo'llashga undaydi va ta'lim jarayonining sifatini oshiradi. Shu sababli oliy ta'limda raqamli ta'lim muhitini yaratish va rivojlantirish zamonaviy pedagogik strategiyalarning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi.

Multimediali kontent turli axborot shakllarining (matn, audio, video, grafik va animatsiya) birlashtirilishi orqali ta'lim jarayonida qo'llaniladigan o'quv materialidir. U o'quvchilarga murakkab tushunchalarni oson va tushunarli shaklda o'zlashtirish imkonini beradi. Multimediali kontent talabalarining turli idrok usullaridan foydalanish orqali bilimlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Uning asosiy turlariga elektron darsliklar, interaktiv taqdimotlar, animatsion modellar, videodarslar, virtual laboratoriyalar va simulyatsiyalar kiradi. Har bir tur o'quv jarayonining maqsadiga va talabalar ehtiyojlariga mos ravishda tanlanadi. Multimediali kontent ta'lim jarayonida vizual va eshitish kanallari orqali bilimlarni yetkazish imkonini beradi. Bu esa talabalarda mavzuni tez va samarali o'zlashtirishni ta'minlaydi. Shu bilan birga, multimediali materiallar interaktivlikni kuchaytirib, talabalarining faoliyatini rag'batlantiradi.

Oliy ta'limda multimediali kontentning qo'llanilishi nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi. U o'quv jarayonini individuallashtirish imkonini yaratadi va talabalarining mustaqil o'qish qobiliyatini oshiradi. Shu sababli multimediali kontent oliy ta'limda raqamli savodxonlikni rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biri hisoblanadi.

Multimediali kontent ta'lim jarayonida keng didaktik imkoniyatlarga ega. U nazariy bilimlarni vizual shaklda taqdim etish orqali murakkab tushunchalarni talabalarga oson tushuntirish imkonini yaratadi. Grafik va animatsion modellar yordamida mavzularni bosqichma-bosqich tushuntirish o'quv jarayonining samaradorligini oshiradi. Multimediali materiallar ta'limning ko'rgazmalilik tamoyilini to'liq amalga oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, interaktiv darslar talabalarining o'quv faoliyatida faol ishtirok etishini rag'batlantiradi. Talabalar masofaviy va virtual o'quv muhitida o'z bilimlarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladi.

Multimediali kontent talabalarining turli idrok kanallari orqali axborotni qabul qilishini ta'minlaydi. Bu esa bilimlarni mustahkam va uzoq muddatli saqlanishini kafolatlaydi. Didaktik nuqtai nazardan, multimediali materiallar murakkab tushunchalarni oddiy va aniq ifodalash imkonini beradi. Shu bilan birga, u talabalarda tanqidiy fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Multimediali kontentning interaktivligi o'quv jarayonini qiziqarli va motivatsion qiladi. U talabalarining mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantiradi va amaliy bilimlarni hayotiy vaziyatlarda qo'llash imkoniyatini yaratadi. Shu sababli multimediali kontent oliy ta'limda didaktik vosita sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Multimediali kontent talabalarda raqamli kompetensiyalarni shakllantirishning samarali vositasi hisoblanadi. Raqamli kompetensiyalar – bu axborotni izlash, tahlil qilish, qayta ishlash va yaratish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Multimediali vositalar orqali talaba turli formatdagi ma'lumotlar bilan ishlash, interaktiv vazifalarni bajarish va virtual muhitda muloqot qilish imkoniga ega bo'ladi. Shu orqali talabalarda zamonaviy ish bozorida talab qilinadigan raqamli ko'nikmalar rivojlanadi.

Multimediali materiallar yordamida talaba o'quv jarayonida mustaqil tadqiqot olib borish, muammolarni aniqlash va hal qilish bo'yicha qobiliyatlarni oshiradi. Shu bilan birga, interaktiv testlar, simulyatsiyalar va animatsiyalar talabalarining o'rganish motivatsiyasini kuchaytiradi.

Multimediali kontent talabalarga o'z bilimlarini baholash va yaxshilash imkonini beradi.

Bu esa ta'lim jarayonida shaffoflik va samaradorlikni oshiradi.

Raqamli kompetensiyalarni rivojlantirish orqali talabalar axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishni o'rganadi. Multimediali kontent talabalarda kreativ fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va axborotni tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu sababli multimediali vositalardan foydalanish oliy ta'limda raqamli savodxonlikni oshirishning asosiy strategiyalaridan biridir.

Multimediali vositalardan foydalanish ta'lim jarayonida aniq metodik tamoyillarga asoslangan bo'lishi zarur. Darsning maqsadi va mazmuniga mos keladigan kontent tanlanadi.

Ta'lim jarayonida interaktiv taqdimotlar, animatsiyalar va videodarslar bosqichma-bosqich qo'llaniladi. Shu bilan birga, talabalarining o'zaro hamkorligi va mustaqil faoliyatini rag'batlantirish muhim hisoblanadi. Metodik jihatdan, multimediali materiallarni qo'llash darsning samaradorligini oshiradi va nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan bog'lash imkonini yaratadi. O'quv jarayonida talabalarga vazifalarni bajarish, testlardan o'tish va simulyatsiyalar orqali bilimlarini mustahkamlash imkoniyati beriladi. Multimediali vositalardan foydalanish nafaqat mavzuni tushuntirishga, balki talabalarining mustaqil tadqiqot olib borish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Metodik yondashuv talabalarining individual o'rganish tezligiga moslashishni ham nazarda tutadi. Shuningdek, multimediali materiallar darsni qiziqarli va interaktiv qiladi, bu esa talabalarining motivatsiyasini oshiradi. Ta'lim jarayonida metodik jihatdan multimediadan foydalanish talabalarining tanqidiy fikrlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va axborotni tahlil qilish qobiliyatlarini rivojlantiradi. Shu sababli oliy ta'limda multimediali vositalardan foydalanish pedagogik strategiya sifatida keng qo'llaniladi.

Muhokama va Natija

Oliy ta'lim tizimida multimediali kontentdan foydalanish talabalarining raqamli savodxonligini shakllantirishda samarali vosita ekanligi tadqiqotlar va amaliy tajribalar bilan

tasdiqlangan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interaktiv darslar va vizual materiallar yordamida taqdim etilgan o'quv mazmunini talabalarning qabul qilish samaradorligi ancha yuqori bo'ladi. Multimediali kontent talabalarning turli idrok kanallari orqali axborot olishini ta'minlab, murakkab tushunchalarni tez va to'liq o'zlashtirish imkonini yaratadi. Shu bilan birga, talabalarning mustaqil faoliyat ko'nikmalari, kreativ fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal etish qobiliyatlari sezilarli darajada oshadi.

Muhokama jarayonida aniqlanishicha, multimediali materiallar darsni interaktiv va qiziqarli qiladi, bu esa talabalarning motivatsiyasini oshiradi. Raqamli savodxonlikni rivojlantirishda multimediali kontent nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlash, balki amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, oliy ta'lim muassasalarida multimediali vositalarni tizimli va maqsadli qo'llash metodikasi ishlab chiqilganida, ta'lim jarayoni yanada samarali va sifatli bo'lishi aniqlangan. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, multimediali kontentdan foydalanganda texnologik va pedagogik muammolarni oldini olish muhim. Bu jarayon talabalarning raqamli kompetensiyalarini yanada mustahkamlashga, ularni zamonaviy ish bozorida raqobatbardosh qilishga va oliy ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, multimediali vositalardan samarali foydalanish ta'lim mazmunini individuallashtirish, talabalarning mustaqil o'rganish ko'nikmalarini rivojlantirish va ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni tatbiq etish imkonini beradi. Natijada, multimediali kontent oliy ta'limda raqamli savodxonlikni oshirishning eng samarali vositalaridan biri sifatida ilmiy va amaliy jihatdan isbotlangan hisoblanadi.

Xulosa

Oliy ta'limda multimediali kontentdan foydalanish talabalarning raqamli savodxonligini shakllantirish va rivojlantirishda samarali vosita ekanligi tadqiqotlar va amaliy tajribalar orqali tasdiqlangan. Multimediali materiallar turli idrok kanallari orqali axborotni yetkazish imkonini berib, murakkab tushunchalarni talabalariga oson tushuntirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, interaktiv va vizual kontent darsni qiziqarli qiladi, talabalarning motivatsiyasini oshiradi va ularni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, multimediali vositalardan tizimli va maqsadli foydalanish talabalarda mustaqil o'qish, kreativ fikrlash va muammoli vaziyatlarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Shu bilan birga, oliy ta'limda raqamli ta'lim muhitining shakllanishi va multimediali kontentning integratsiyasi ta'lim jarayonining sifatini oshiradi hamda raqamli kompetensiyalarni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Natijada, multimediali kontent oliy ta'limda raqamli savodxonlikni rivojlantirishning eng samarali vositalaridan biri sifatida ilmiy va amaliy jihatdan isbotlangan hisoblanadi. Bu yondashuv talabalarning o'quv jarayonidagi faolligini oshiradi, nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan bog'laydi va oliy ta'limning zamonaviy pedagogik talablariga javob beradi. Shu sababli, multimediali kontentni ta'lim jarayoniga keng qo'llash oliy ta'limning sifatini oshirish va talabalarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirishda strategik ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Shermanova, F. D. (2025). Oliy ta'lim muassasalarida talabalar raqamli savodxonligini rivojlantirish texnologiyalari. Pedagogik Mahorat.

2. Solixodjanov, Z. A. (2025). Raqamli texnologiyalarni o'qitish uchun samarali pedagogika. Science and Education.
3. Smith, E. E., & Storrs, H. (2023). Digital literacies, social media, and undergraduate learning. International Journal of Educational Technology in Higher Education.
4. Mısırlı, H. (2025). Digital literacies and interactive multimedia-enhanced tools for language teaching and learning. International Online Journal of Education and Teaching.
5. Jabborov, Y. Y. (2025). Texnika oliy ta'lim muassasalarida raqamli savodxonlikni rivojlantirishning pedagogik omillari tahlili. PEDAGOGS International Research Journal.
6. Pegrum, M. (2014). Digital literacy for higher education: A framework for practice. London: Routledge.
7. Mayer, R. E. (2009). Multimedia Learning. Cambridge: Cambridge University Press.